

Täysistunto

Keskiviikko 12.11.2025 klo 14.00—17.44

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Digi- ja väestötietovirastosta annetun lain 3 §:n ja hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista annetun lain 5 ja 25 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 76/2025 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 21/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Jälleen meille esittelee valiokunnan puheenjohtaja tämän mietinnön. Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.20 **Mauri Peltokangas ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa valtionhallinnon tuottavuusohjelman, jolla tuetaan hallituksen julkisen talouden kestävyystavoitetta. Tämän nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen tarkoituksena on mahdollistaa Digi- ja väestötietoviraston sekä eräiden sen asiakasorganisaatioiden säästötavoitteiden toteutumista. Digi- ja väestötietovirasto valmistautuu toimintamäärärahansa ja henkilömääränsä merkittävään vähentämiseen tulevina vuosina. Tähän hallituksen esitykseen sisältyvät sellaiset priorisoidut valtiovarainministeriön toimialan lainsäädännön muutokset, jotka ovat edellytyksenä Digi- ja väestötietoviraston suunnitteleuille toimenpiteille.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että Digi- ja väestötietoviraston tehtäviin kuuluva Kansalaisneuvonnan yleinen neuvontapalvelu lakkautetaan sen nykyisessä merkityksessä. Jatkossa Digi- ja väestötietoviraston kansalaisille tarjoaman tuen painopiste siirtyy digitaalisten palvelujen käytön tuen ja neuvonnan tehtäviin.

Hallintovaliokunnan saamasta selvityksestä ilmenee huoli siitä, että Kansalaisneuvonnan yleisen neuvontapalvelun lakkauttaminen voi vaikuttaa hallinnossa asioivien ja erityisesti heikommassa asemassa olevien, esimerkiksi vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden, käytössä oleviin keinoihin löytää oikea viranomainen, johon ottaa yhteyttä omassa asiassaan. Hallituksen esityksessä todetaan, että esityksen valmistelussa on arvioitu, että riski tällaisen vaikutuksen muodostumisesta on kuitenkin vähäinen.

Kansalaisneuvonnan luonne on ollut antaa yleistä neuvontaa, joka tukee muiden viranomaisten omaa neuvontaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yleisneuvontaan tulleiden muiden organisaatioiden palveluja koskevien yhteydenottojen määrä on ollut vähäinen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

Valiokunta myös toteaa, että kaikilla viranomaisilla on velvollisuus antaa neuvontaa hallintolaissa säädetyn viranomaisen neuvonta- ja opastamisvelvollisuuden perusteella. Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Viranomaisella on myös opastamisvelvollisuus, johon sisältyy se, että viranomaisen tulee pyrkiä opastamaan asiakas asiassa toimivaltaiseen viranomaiseen, jos esitetty kysymys tai tiedustelu koskee viranomaisen toimivaltaan kuulumatonta asiaa.

Hallintovaliokunta pitää ehdotettua Kansalaisneuvonnan lakkauttamista perusteltuna. Valiokunta haluaa kuitenkin tässä yhteydessä korostaa hallintolain mukaista viranomaisen neuvontaa ja opastamisvelvollisuutta. Valiokunta pitää tärkeänä, että nämä viranomaisille kuuluvat velvollisuudet käytännössä myös toteutuvat.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että myös viranomaisten on jatkossa pyrittävä kehittämään tehokkaampia tapoja palvelutarpeeseen vastaamiseen, kuten esimerkiksi käyttämällä tekoälyavusteista automatiikkaa.

Arvoisa rouva puhemies! Lisäksi hallinnon yhteisiin sähköisen asiointin tukipalveluihin lukeutuvan kansallisen palveluväylän käyttövelvollisuus ehdotetaan poistettavaksi niiltä viranomaisilta, joita se voimassa olevan lain mukaan koskee. Ehdotuksen mukaan viranomaisilla on kuitenkin jatkossakin oikeus palveluväylän käyttöön.

Saamaansa selvitykseen perustuen hallintovaliokunta toteaa, että palveluväylän käyttövelvollisuuden poistamisella ei ole välitöntä vaikutusta viranomaisten toimintaan tai palvelujen tuottamiseen, koska palveluväylän tuottamista jatketaan ja käyttäjäorganisaatioille tarjotaan käyttöönoton ja käytön tukea.

Digi- ja väestötietovirasto myös kehittää palveluväylää edelleen käytettävissä olevien resurssiansa puitteissa. Hallintovaliokunta pitää ehdotusta kannatettavana.

Arvoisa rouva puhemies! Ehdotuksen mukaan Digi- ja väestötietovirasto voi jättää maksun perimättä luonnollisen henkilön tunnistuspalvelusta ja asiointivaltuuspalvelusta eräiltä käyttäjäorganisaatioilta. Palvelusta, kuten esimerkiksi Suomi.fi-tunnistuspalvelusta, ei ole toistaiseksi peritty maksuja. Viranomaisten palvelut ovat valtion maksuperustelain mukaan lähtökohtaisesti maksullisia, ja ehdotuksen tarkoituksena on, että jatkossa maksuja ryhdytään perimään. Ehdotetun tukipalvelulain mukaan tukipalvelujen käytöstä julkisoi-keudelliseen tarpeeseen voidaan maksu jättää perimättä muun muassa viranomaisilta, valtion elimiltä sekä tietyiltä julkista hallintotehtävää hoitavilta. Valtiovarainministeriön asetuksella, eli käytännössä maksuasetuksella, annetaan tarkemmat säädökset edellä mainituista tahoista, joilta maksu jätetään perimättä.

Hallintovaliokunnalla ei ole ollut mahdollisuutta ehdotetun esityksen yhteydessä tutustua asetusluonnokseen. Valiokunnalle on kuulemisissa joiltain osin jäänyt epäselväksi, keitä maksuttomiin palveluihin oikeutettuja on tarkoitus valtioneuvoston asetukseen sisällyttää, ja tästä syystä valiokunta pitää tärkeänä, että valtiovarainministeriö valmistelelee asetuksen huolellisesti siten, että erityisesti ne tahot, jotka julkista hallintotehtävää hoitavat muun toimensa ohella, tulevat kuulluiksi.

Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että maksuttoman käytön tarkoituksenmukaisuutta ja taloudellisia vaikutuksia arvioidaan säännöllisesti.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Mietintöön on jätetty yksi vastalause. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

16.26 **Juha Hänninen erk:** Arvoisa rouva puhemies! Jokaisen suomalaisen on voitava luottaa siihen, että viranomaisten puoleen voi kääntyä asiassa kuin asiassa. Siksi on tärkeää, että järjestelmä on oikeudenmukainen, selkeä ja vastuullisesti hoidettu. On jokaisen viranomaisen velvollisuus ohjata kansalainen oikean viranomaisen tai palvelun luokse. Tässä hallituksen esityksessä tehdään lainsäädäntömuutoksia Digi- ja väestötietovirastosta annettuun lakiin sekä hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annettuun lakiin. Tavoitteena on selkeyttää viranomaisten velvollisuuksia ja samalla vahvistaa julkisen talouden vastuullista hoitoa järjestelemällä uudelleen toimintoja. Tätä työtä on tehtävä juuri nyt sekä ihmisten että yhteiskunnan vuoksi. Terve talous on yhteiskuntamme perustus, jota ilman talomme huojuu holtittomasti.

Arvoisa puhemies! Yksi esityksen keskeisistä tavoitteista on selkeyttää viranomaisten yhteistä ohjausvelvollisuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että viranomaisasioinnissa oman asian kanssa ei tarvitse jäädä yksin. Viranomaisilla on jatkossa aiempaa selkeämpi velvollisuus neuvoa kansalaista kokonaisvaltaisesti. Tämä on askel kohti asiakaslähtöisempiä yhteiskunnan palveluja samalla pitäen huolta niukoista resursseistamme. Se on oikein, ja se on oikeudenmukaista. Samalla esityksellä ohjataan neuvonnan resursseja kohdennetummin. Jatkossa keskityttäisiin laaja-alaisen kansalaisneuvonnan sijaan enemmän sähköisten asiointipalvelujen käyttäjätukeen sekä hallinnon yhteisten tukipalvelujen, kuten Suomi.fi-palvelujen, neuvontaan. Tällainen tuki on yhteiskunnassamme tarpeellinen teknologian kehittyessä.

Tämä esitys ei ole pelkästään tekninen uudistus, se on myös osa vastuullista taloudenpitoa. Jokainen euro, joka liikkuu julkisessa järjestelmässä, on olennainen. Lakiesitys myös ehdottaa muutettavaksi tukipalvelujen maksusääntelyä. Tukipalvelut eivät suinkaan olisi maksullisia kaikille, mutta palvelusta voitaisiin veloittaa käyttäjäorganisaatiolta markkinahinta. Meillä on velvollisuus huolehtia julkisesta taloudesta, ja sitä työtä tämä hallitus on sitoutunut tekemään.

Arvoisa puhemies! Vastuullinen talous on turvallisen yhteiskunnan kivijalka. Jos emme huolehdi julkisen talouden kantokyvystä, emme voi myöskään pitää huolta siitä, että turvaa on tarjolla tulevaisuudessa. Tämä esitys tuo järjestelmään selkeyttä, vakuuttavuutta ja resurssiviisautta, siis juuri niitä asioita, joita kansalaiset meiltä odottavat. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

16.30 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Valtion on pyrittävä säästämään kaikin keinoin, ja tässä on yksi sellainen palvelu, josta voidaan hallinnollisia kuluja vähentää.

Nykyisellään nimittäin tilanne on sellainen, että yhteiskunta on niin monimutkainen, että ei ole enää semmoista yleisosajaa, joka osaa kertoa, mistä mihinkin palveluun pitäisi ihmisen hakeutua, tai jopa vastata hänelle yksityiskohtaisesti, mitä nyt pitäisi tehdä, vaan käytännössähän tämä nykyinen yleisneuvonta on tekoälypohjaista ihmisen tuottamaa palvelua, eli haetaan sitten hakukoneelta, kenelle tämä asia voisi kuulua ja mitä sen ihmisen pitäisi seuraavaksi tehdä.

Tässä on hyvä, että täsmennetään sitä ikaikaisesti Suomen laissa ollutta velvoitetta viranomaiselle neuvoa oikealle taholle, mikäli se asia ei itselle kuulu, mutta varsin usein ny-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

kypäivänä on kyllä vastaus ollut itsellenikin niin, että asia ei kuulu meille, että kokeilepa jostakin muualta. Tässä meillä on kyllä parantamisen varaa varsin paljon.

Erittäin kannatettava on ennen kaikkea tämä tekoälypohjainen puhelinpalvelu, joka osaisi hyvin pitkälle nopeasti suoraan neuvoa, miten ja millä tavalla ihmisen tulisi hakeutua oikean viranomaisen palvelun piiriin.

Sitten vielä sellainen seikka, jonka haluaisin nostaa tässä, on se, että toivoisin viranomaispalveluissa ennen kaikkea kahta asiaa: sitä, että jatkossakin puhelimitse olisi mahdollista ottaa yhteyttä kaikkiin viranomaisiin ainakin virka-aikana, ja toisekseen sitä, että terveydenhuollossa ja muissakin palveluissa käytettyä takaisinsoittopalvelua lisättäisiin myöskin näiltä osin. Mikäli puhelimeen ei kukaan vastaa, niin hetken päästä joku soittaisi sitten takaisin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 76/2025 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.